

Gare Du Nord (1846) – Cửa ngõ châu Âu giữa lòng Paris

Trúc Tiên

PARIS NHÌN TỪ NHỮNG SÂN GA

Trong số các nhà ga lớn của Paris, Gare du Nord là nơi người ta cảm nhận rõ nhất nhịp đập của châu Âu. Dưới mái kính của nhà ga, những ngôn ngữ khác nhau hòa vào tiếng bánh tàu lăn đều trên đường ray, còn các đoàn tàu thì không ngừng nối Paris với những thủ đô và thành phố lớn bên kia biên giới.

Dòng người kéo vali đi thật nhanh dưới mái vòm rộng lớn của Gare du Nord. Một doanh nhân Anh vừa bước xuống đoàn Eurostar từ London. Một gia đình Tây Ban Nha đang tìm sân ga nối chuyến. Vài sinh viên mang ba lô ngồi quanh những ly cà phê còn bốc khói, vừa trò chuyện vừa dõi mắt nhìn bảng điện tử liên tục thay đổi. Nếu Gare Saint-Lazare hướng về Normandie, Gare de Lyon dẫn người ta xuống miền nắng Địa Trung Hải, còn Gare de l'Est gợi nhớ những năm tháng chiến tranh, thì Gare du Nord lại mang một khuôn mặt khác. Đây là nơi Paris gặp châu Âu.

nước Pháp, Gare du Nord giống như một ngã tư của cả lục địa. Thế nhưng, trước khi trở thành cửa ngõ quốc tế đông đúc nhất châu Âu như ngày nay, Gare du Nord trước hết là sản phẩm của một thế kỷ đầy biến động, khi đường sắt đang làm thay đổi cách con người đi lại, giao thương và nhìn về thế giới.

Cửa ngõ quốc tế đông đúc nhất châu Âu ngày nay,

Nhà ga hướng về miền Bắc châu Âu

Ngày nay, một người có thể rời Paris vào buổi sáng và dùng bữa trưa giữa lòng London. Bruxelles trở thành điểm hẹn cho một cuộc họp, Amsterdam là nơi nghỉ cuối tuần, còn Lille gần đến mức người ta có thể đi rồi về trong ngày. Điều ấy dường như quá bình thường đối với chúng ta. Thế nhưng, vào giữa thế kỷ XIX, đó gần như là một cuộc cách mạng.

Trước khi có đường sắt, khoảng cách giữa các thành phố châu Âu không được đo bằng kilômét mà bằng thời gian

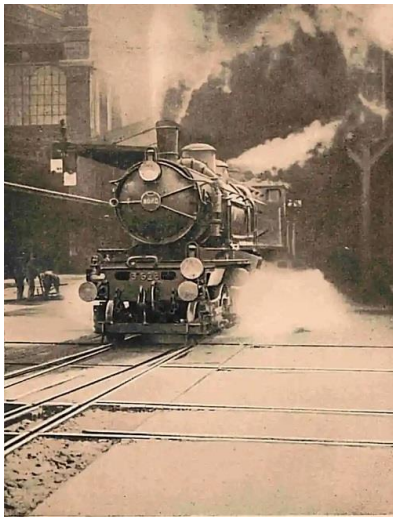
và sự nhằn nại. Những cỗ xe ngựa phải mất nhiều ngày để vượt qua những con đường lầy lội vào mùa đông, bụi mù vào mùa hè. Từ Paris đến Bruxelles là cả một hành trình. Còn Amsterdam hay các thành phố miền Bắc nước Đức dường như nằm ở một chân trời xa xôi.

Khi tuyến đường sắt Paris – Lille được khai trương năm 1846, ít ai hình dung rằng nhà ga ra đời khi ấy rồi sẽ trở thành một trong những cửa ngõ quốc tế quan trọng nhất châu Âu. Ngay từ đầu, những người xây dựng đã nhìn xa hơn miền Bắc nước Pháp. Họ muốn nối Paris với các vùng công nghiệp đang phát triển mạnh, đồng thời mở đường tới Bỉ, Hà Lan và những quốc gia láng giềng.

Trong thời đại công nghiệp hóa, hàng hóa, thư tín và con người cần di chuyển nhanh hơn bao giờ hết. Gare du Nord ra đời để đáp ứng nhu cầu ấy. Đến cuối thế kỷ XIX, những đoàn tàu quốc tế đã biến nơi đây thành một trong những cửa ngõ sôi động nhất của Paris.

Đối với người Paris thời ấy, châu Âu bỗng trở nên gần hơn và cũng đáng mơ ước hơn. Những thành phố từng chỉ biết qua sách báo hay bản đồ giờ đây đã có thể đến được chỉ sau một chuyến tàu. Gare du Nord trở thành

cánh cửa mở ra những cuộc hành trình và cả những ước mơ vượt khỏi biên giới nước Pháp.

Vuibert Édité.

UN DÉMARRAGE.

Départ du Nord-Express, le train le plus rapide de France.

Đoàn tàu Nord-Express rời Gare du Nord vào thời kỳ đầu máy hơi nước. Khi ấy, đây được xem là tuyến tàu nhanh nhất nước Pháp. --- Gare du Nord 1914

Một mặt tiền nhìn về châu Âu

Khát vọng vươn ra châu Âu không chỉ nằm ở những tuyến đường sắt. Nó còn được gửi gắm vào chính kiến trúc của Gare du Nord. Khi công trình mới được hoàn thành vào những năm 1860, kiến trúc sư Jacques Ignace Hittorff đã gửi gắm thông điệp ấy ngay trên mặt tiền nhà ga. Thay vì tạc tượng các vị vua hay những anh hùng quân sự, ông cho đặt trên đỉnh nhà ga những pho tượng đại diện cho các thành phố mà các tuyến đường sắt hướng tới.

Từ quảng trường phía trước nhà ga nhìn lên, người ta có thể nhận ra những thành phố lớn của châu Âu thế kỷ XIX: London, Bruxelles, Amsterdam, Berlin, Cologne hay Frankfurt. Mỗi pho tượng cao nhiều mét, lặng lẽ hướng mắt xuống dòng người qua lại bên dưới.

Ngày nay, phần lớn hành khách vội vã bước qua Gare du Nord mà không còn để ý đến những chi tiết ấy. Họ bận nhìn bảng điện tử, tìm sân ga hay kéo vali cho kịp chuyến tàu sắp khởi hành. Thế nhưng, những pho tượng vẫn ở đó, như một lời nhắc nhở về tham vọng ban đầu của những người xây dựng nhà ga.

Những pho tượng tượng trưng cho các thủ đô và thành phố lớn của châu Âu trên mặt tiền Gare du Nord. Từ trái sang phải: Warszawa, Amsterdam, Frankfurt, London, Vienna và Berlin.

Điều thú vị là vào thời điểm ấy, nhiều thành phố được tạc tượng trên mặt tiền vẫn còn là những điểm đến xa xôi đối với phần lớn người dân Pháp. Đối với một người Paris giữa thế kỷ XIX, London hay Amsterdam vẫn là những thành phố xa xôi, thường chỉ xuất hiện trong sách báo hoặc trong câu chuyện của các thương nhân.

Vậy mà các nhà thiết kế Gare du Nord đã đặt những thành phố ấy lên chính mặt tiền nhà ga, như thể muốn nói rằng chúng không còn xa nữa. Đó là một thông điệp đầy lạc quan của thế kỷ XIX. Đường sắt sẽ rút ngắn khoảng cách. Con người sẽ đi lại nhiều hơn. Các quốc gia sẽ giao thương nhiều hơn. Những thành phố từng xa cách sẽ được nối liền bằng các đường rầy thép.

Hơn một trăm năm sau, giấc mơ ấy phần nào đã trở thành hiện thực. Từ Gare du Nord ngày nay, người ta có thể đến Bruxelles chỉ trong hơn một giờ, đến Amsterdam trong vài giờ và sang London nhanh hơn nhiều chuyến đi từ Paris xuống miền Nam nước Pháp.

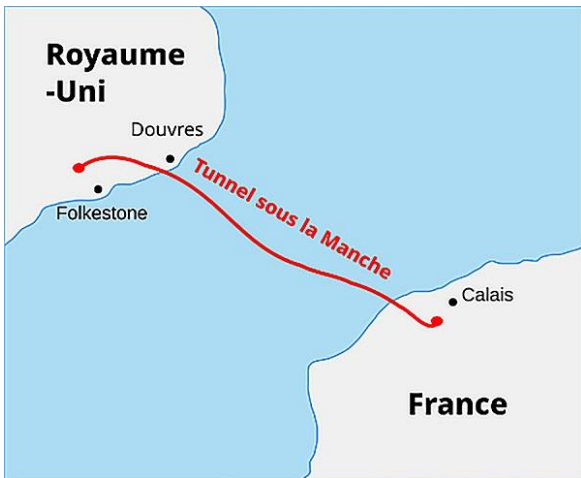
Ngày nay, hành trình từ Paris đến London bằng Eurostar chỉ mất khoảng 2 giờ 30 phút.

Khi nước Anh không còn là một hòn đảo xa xôi

Trong số những thành phố được nhắc đến trên mặt tiền Gare du Nord, có lẽ London luôn chiếm một vị trí đặc biệt. Không giống Bruxelles hay Amsterdam, thủ đô nước Anh được ngăn cách với lục địa bởi eo biển Manche. Trong nhiều thế kỷ, biển vừa là cầu nối vừa là rào cản giữa hai bờ.

Vào thế kỷ XIX, hành trình từ Paris sang London thường bao gồm nhiều chặng. Hành khách đi tàu hỏa đến bờ biển phía Bắc nước Pháp, lên phà vượt eo biển Manche rồi tiếp tục hành trình bằng tàu hỏa trên đất Anh. Tùy thời tiết và điều kiện biển động, chuyến đi có thể kéo dài cả ngày.

Thế nhưng, ý tưởng nối liền hai bờ eo biển Manche đã xuất hiện từ rất sớm. Ngay từ thế kỷ XIX, các kỹ sư đã hình dung đến việc đào một đường hầm dưới đáy biển. Tuy nhiên, những khó khăn về kỹ thuật, chi phí xây dựng và cả những lo ngại về an ninh quốc gia khiến dự án nhiều lần bị trì hoãn.

Đường hầm dưới lòng biển Manche

Phải đến cuối thế kỷ XX, giấc mơ ấy mới trở thành hiện thực. Năm 1994, đường hầm dưới eo biển Manche chính thức được đưa vào khai thác. Với chiều dài hơn 50 kilômét, trong đó gần 38 kilômét nằm dưới đáy biển, đây là một trong những công trình kỹ thuật ấn tượng nhất châu Âu hiện đại.

Cũng từ đó, Gare du Nord bước sang một chương mới trong lịch sử của mình. Những chuyến Eurostar bắt đầu nối Paris với London mà không cần phà, không cần đổi phương tiện và cũng không còn phụ thuộc vào thời tiết trên biển. Lần đầu tiên, người ta có thể ngồi yên trên một đoàn tàu và đi thẳng từ trung tâm Paris đến trung tâm London.

Đối với thế hệ trẻ hôm nay, điều đó có vẻ bình thường. Nhưng đối với những người từng quen với những chuyến vượt biển bằng phà, đó là một thay đổi gần như khó tin.

Chỉ hơn hai giờ đồng hồ. Đó là khoảng thời gian cần thiết để đi từ Gare du Nord đến ga St Pancras giữa lòng London. Để có được hành trình ngắn ngủi ấy là gần 2 thế kỷ phát triển của đường sắt châu Âu. Có lẽ những người xây dựng Gare du Nord năm 1846 cũng không thể hình dung rằng giấc mơ kết nối Paris với châu Âu một ngày nào đó sẽ vượt qua cả biển Manche để đưa hành khách thẳng đến trái tim London.

Ngày 6 tháng 5 năm 1994, Tổng thống Pháp Francois Mitterrand và Nữ hoàng Elizabeth II cùng tham dự lễ khánh thành đường hầm dưới eo biển Manche.

Nhà ga của châu Âu hôm nay

Ngày nay, Gare du Nord là nhà ga đông khách nhất nước Pháp và cũng là một trong những nhà ga nhộn nhịp nhất châu Âu. Mỗi năm, hàng trăm triệu lượt hành khách đi qua nơi đây. Hơn một thế kỷ rưỡi đã trôi qua, Gare du Nord vẫn không ngừng đón những chuyến tàu đến rồi lại tiễn những đoàn tàu rời Paris. Thành phố, phương tiện và nhịp sống đã đổi thay, nhưng tinh thần của nhà ga vẫn còn nguyên vẹn: mở cánh cửa của thủ đô nước Pháp về phía châu Âu và đưa những cuộc hành trình tiếp tục bắt đầu.

Trên bảng điện tử, tên các thành phố liên tục hiện lên rồi biến mất. Dưới mái kính của nhà ga, những ngôn ngữ khác nhau hòa vào dòng người qua lại, tạo nên một nhịp sống rất riêng mà ít nơi nào ở Paris có được. Mỗi chuyến tàu khởi hành không chỉ rút ngắn khoảng cách giữa các thành phố, mà còn đưa con người đến gần nhau hơn.

Có lẽ vì thế mà Gare du Nord không chỉ là một đầu mối giao thông. Đó là nơi người ta cảm nhận rõ nhất Paris đang mở cửa với châu Âu. Và suốt gần 2 thế kỷ qua, mỗi đoàn tàu rời sân ga vẫn tiếp tục viết thêm một trang mới

cho câu chuyện kết nối ấy.

Trúc Tiên